



RADOVAN KOVAČEVIĆ

Split

Dvadesetpeta godišnjica Dalmatinskih brigada



Dr Vladimir Bakarić govori preživelim borcima Dalmatinskih brigada i jedinicama koje nastavljaju njihovu svetlu tradiciju

Na nedavno održanoj proslavi 25-godišnjice Prve, Druge i Treće dalmatinske brigade u Kninu, učestvovalo je preko 40.000 građana Dalmacije, bivših boraca, stanovnika susednih bosanskih i ličkih komuna, mnogi gosti te vojnici, starešine jedinice pukovnika Perice Vučetića koji nastavljaju i gaje tradicije proletera čuvajući njihove ratne zastave.

Rame uz rame, u zajedničkom stroju, nekadašnji borci i njihovi naslednici u sivomaslinastim uniformama, pozdravili su otvaranje velikog narodnog mitinga, evociranje detalja borbenog puta partizanskih brigada general-potpukovnika Ivica Kukoča, bivšeg komesara IV operativne zone a posebno govor predsednika CK SKH dra Vladimira Bakarića.

Za vreme proslave, s koje je upućen pozdravni telegram Predsedniku republike drugu Titu, otvorena je prigodna izložba, održana svečana priredba, drugarsko veče, pušteni u rad rekonstruisani pogoni kninske Tvornice vijaka. Posle narodnog veselja i posete kninskoj tvrđavi dr Vladimir Bakarić je obišao s bivšim borcima i uzvanicima vojnički krug kasarne »Narodni heroj Slavko Rodić« gde je priredena izložba savremene ratne tehnike. Proslava je završena bogatim kulturnim i sportskim programom.

Reportaža sa svečane proslave 25-godišnjice formiranja dalmatinskih brigada

TRI LEGENDE HRABRIH

Iz daljine — ovaj skup bio je nalik na orijaški zagrljaj. Posle više godina, neki i po prvi put od kraja rata sreli su

se borci triju proslavljenih brigada NOVJ, padali jedni drugima u zagrljaj i odmah se osetili kao da su u stroju svoje jedinice, u susretu posle borbe negde na bilo kom od terena Jugoslavije koji su oslobađali.

Ovaj zbor je bio radostan susret ratnika.

Sa motom: »Tri brigade, tri legende, tri reke: Neretva, Drina, Sutjeska«.

* * *

Još od ranog jutra nad Kninom se počeo razlivati val prazničnog raspoloženja. Pucnji sa stare tvrđave nisu smetali gugutkama, zastave su obgrlile ulice, gorštaci u šarolikim narodnim nošnjama već su sasvim rano pristizali u mali, mirni gradić na Krki.

Samo jedan pogled na grupe koje su se veselo približavale — i čovek shvati da su to stari borci. Čvrsti, temeljni, izbrzdanih lica, s ožiljcima iz ko zna kog boja. A na grudima im spomenice.

Samo jedan pogled na njihove lagane ali čvrste korake i — jasno je da su to bili mitraljesci, jurišnici, bombaši. Oni koji su krvarili na Milin-Kladama, Košuru i Barama, oni koji su prvi prešli preko Neretve, oni koji su javili drugu Titu: »Mi smo izgubili dve trećine ljudstva ali računajte s nama kao da smo u punom brojnom stanju!«

Samo jedan pogled i shvata svako: ovako koračaju samo oni koji su gradili legendu.

OROŠENO ČELO

Dolaze ratne zastave. Vojnici gaze skladno, čvrsto. Znaju da ih gledaju ljudi koji su pre dvadeset i pet godina stajali na njihovim mestima u stroju. Od toga su samosvesniji, ozbiljniji.

Vidi naše zastave — propinju se borci na prste.

Suze. Naše zastave prolaze.

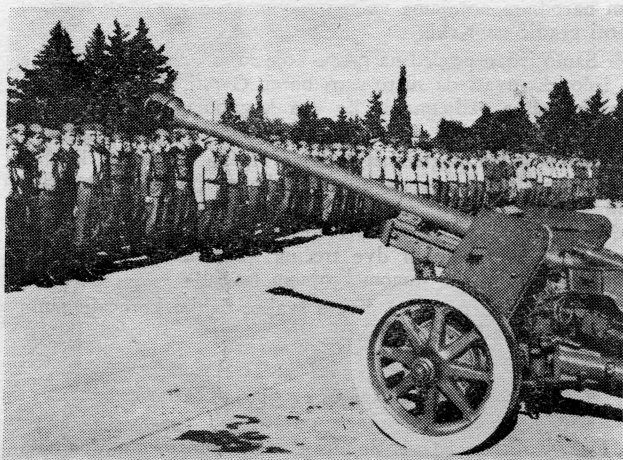
Druže, govori nekadašnja partizanka Neda Šimunić — druže vojniče, ta zastava je nekada bila u rukama moga sina Franje. Sada je kod vas. Čuvajte je . . .



Visoki gosti dolaze na svečani zbor



Borci Prve dalmatinske udarne brigade na proslavi u Kninu



Jedinice pukovnika P. Vučetića uzele su vidnog učesća u proslavi

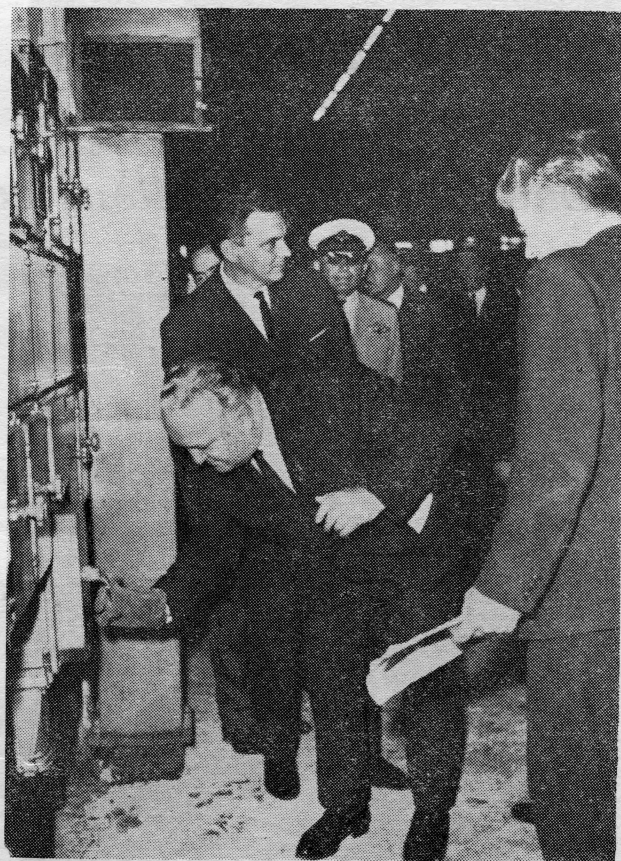


Na trgu ispred željezničke stanice okupilo se oko 40.000 ljudi

Vojnik briše čelo. Orošeno je. Neka vatra ga obliva iznutra, kaže. Zove se Atif Seferović. Njegov brat je poginuo na Sutjesci.

KO BI TO ZABORAVIO!

Iza svake od tabli, iza svake od zastava — brigada. Prva, Druga, Treća. Proleterske, udarne, dalmatinske . . .



U tvornici vijaka dr Vladimir Bakarić pušta u rad rekonstruirani pogon

Nema nas mnogo, reče Nino Popović, predsjednik Skupštine opštine Knin. — Ali, računajte kao da smo svi ovdje. Kako kao da smo svi? Svi smo! — reče jedan brkajlija. Svi smo bome. Vidi ovu mladost'.

Preko četrdeset hiljada ljudi iz svih krajeva Dalmacije, Like i Bosne došlo je na proslavu. Sa zastavama. Sa parolama. S pesmom. Sa seljanima i sugrađanima koji su usput, iz voza ili autobusa pružali ruke prema kosama kao što je to činio i stari Frane Šipčić. I govorili: »Tamo, kraj onog šumarka, na onom kamenjaru, kraj onog potoka sretosmo se sa Nemcima. Posle toga s ustašama i četnicima. Za tri dana tri neprijatelja.«

Ne, to je bio jedan te isti vrug, kaže Šipčić, gorštak, seljak, prvoborac. — Ovdje niz vodopad na Krčiću, s provalijske, bacali su naše ranjene drugove. Onako, zajednički. Ko kaže da je ustaša jedno a četnik drugo?

Pucali su na nas, prisećaju se Ante Barčot, Slobodan Oreb, Lazo Bolta, Marin Perković, Donko Nobilo, Franko Sait, Ivan Babin i drugi oko njih, sve borci Prve, proslavljeni.

I ko bi im to zaboravio, kažu.

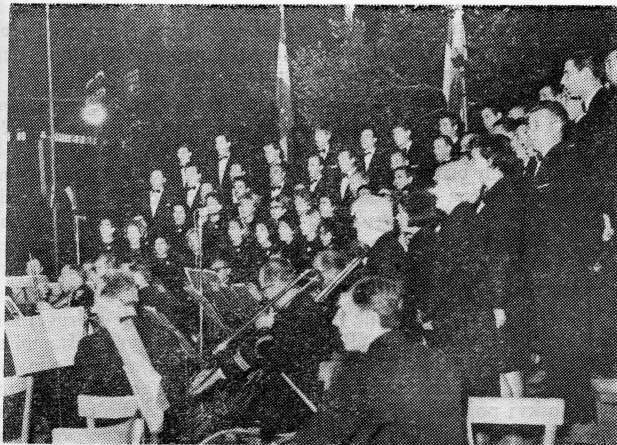
Zato je svaki stisak ruke starih boraca stostruko jak: za druga snažan, za pokoljenje koje ih gleda, za one koji će doći, za dela svakidašnjice koja formiraju listu života za koji su se borili.

PRIVICI SE BLIŽE

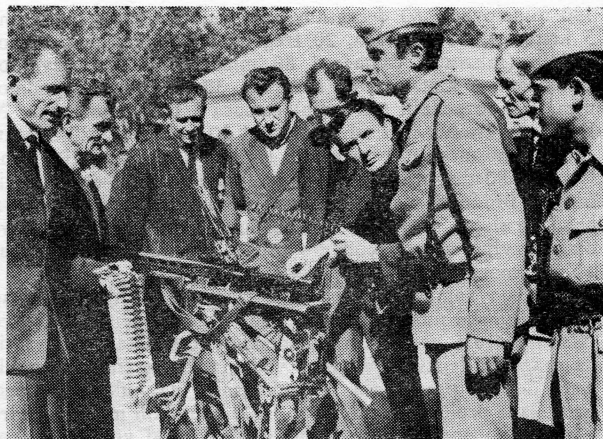
Da su nam bile ovakve puške, kaže Dane Kokić, nosilac spomenice od 1941. Ovakve moderne. I automati. Kažeš da su precizni?

Jeste, reče vojnik Miladin Petrović, precizni su.

A ja, kad ono počne buna — imao neku nabijaču. Ostragušu, đavo će je znati kakva je. Domet joj mali, ne može ni žabu u trbu. A ti znaš šta biva kad je domet mali?



Svečana akademija na prazničko osvijetljenim ulicama Knina. KUD »Kolo«, vojna muzika i KUD »Filip Dević« uzeli su vidnog učešća u ovoj proslavi



Znaju stari ratnici bolje no itko što je mitraljez. Ali — možda kod ovog ima nešto novo!?

Šta, pitaju vojnici.
 Privučeš se blizu. Eh vi, naslednici moji. Da vam samo ispričam kako sam se sa svojom desetinom rvao sa Čerkezima. Negde tamo kraj Drine. Dakle, jedne noći . . .
 Vojnici gutaju svaku reč. Vojnici opčinjeni sjajem orde-
 na za hrabrost koji nosi njihov sagovornik. Vojnici pred dahom živog mita o svemu natečovečanskom za čoveka.

Pred Prvom: narodni heroj Gligo Mandić.
 Pred Drugom: narodni heroj Obrad Egić.
 Pred Trećom: narodni heroj Branko Dude.

A govori drug Vladimir Bakarić. Govori poletno kao i uvek. Četrdeset hiljada ga sluša. Prekidaju ga aplauzi i skandiranje bratstvu i jedinstvu.

Da više nikada ne bude kartona sa oznakama okupacionih vlasti: »Familia di Rebeli« za one kojima je bilo ko u partizanima.

Da više nikada ne bude jama i jamara.

Da ne bude nemirnih noći, nemirnih svitanja i dana koji to nisu.

* * *

I iz bliza ovaj skup se pretvara polako u beskonačno topao i dug zagrljaj triju brigada, triju legendi, sa tri reke. Iz ove blizine koja pojačava sve što je veliko, nijedna reč nije dovoljna da označi udivljenje onih koji su licem prema istoriji svedočili o tome kako se kalio čelični čovek.

Sa tri legende hrabrih u očima.